

edicija

džepni

**a
na
gr
e
w**

urednik

Alen Bešić

**BOJAN
SAVIĆ OSTOJIĆ**

aleatorij

čitanja
(odlomci)

*prvom sagovorniku,
drugim ustima,
trećoj i četvrtoj ruci*

au Lecteur

delo, to je sasvim jasno, nikad nije, niti će biti, gotovo. ali imperativ, poziv čitaoca autorizovaće me da iz nedovršivog dela tendenciozno izdvojim *tih* nekoliko odlomaka i uputim ih vrlo precizno adresiranom, *tom i tom* Čitaocu (za svakog čitaoca ponaosob pripremam personalizovano štivo).

ali pre slanja, dok listam odabrane fragmente (dok ih premećem po rukama, štampane i povezane, simulirajući delo), koliko zaboravljam autora, koliko kao prvi čitalac pred izborom-unikatom imam neodoljiv dojam *celine*, iako znam da ju je autor (možda ja) *napabirčio*; iako čitam da je u podnaslovu napisao: *odlomci*.

čitanje, štivo, jeste jedan *kraj* (*krak, okrajak*) dela, vidljivog samo u tački preloma (frakture, fragmentacije); dela čija je celina za autora neuhvatljiva, za čitaoca nesaglediva.

lowercase

apsorbovan

absorbé par mes lectures, apsorbovan svojom sposobnošću da apsorbujem, zadivljen ne samim štivom, već pretpostavkom, slutnjom da je neko štivo uopšte ostavilo utisak na mene.

rasejan, kad podignem glavu sa štiva, ali kad mi se obrate, odgovaram, spremno – *je riposte* – stabilnim, čvrstim, dubljim glasom nego inače; kao da hoću da kažem da sam, iako sam možda negde drugde, upravo *tu* – štaviše – da je upravo ta rasejanost moje „mesto“; da sam samo kao rasejan, *disséminé*, u rasejanju, „*chez moi*“.

željen

pored mene u autobusu devojka koja se vrpolti na sedištu, sve vreme pričajući sa svojim momkom (sedi iza nje) i pri svakom obrtu me dodirne, dupetom, rukama, grudima. ostajem hladan pred tim incidentima, koje nasumice tumačim kao znake „nuđenja“.

analogija sa jednom osobom – mnogo blažom u manifestacijama – koja želi na krajnje pasivan način, svojim čistim prisustvom, da mi izrazi svoju afekciju. na šta ja ostajem isto tako hladan, ne propuštajući da pri tom u trećem licu, ne toliko otvoreno, dam do znanja da me ta naklonost ne zanima. (imam utisak da sam, kad sam iskazao, izgovorio svoje uopštene pozicije, bio mudriji

od samog sebe, od onog – ako takav u meni postoji – koji samo misli, ne govoreći.)

zašto uopšte „muški“ *podleći*? – mislim da sam tako nešto rekao – zarad kopuliranja? – a nauštrb svih drugih, *pogrešnih* stvari koje se slute u nekom? devojka iz autobusa se ponašala kao neko ko ne priznaje razliku između svog i mog tela; to me je najviše odbilo. pomisao da se ona oseća slobodnom da mi *uzurpira* telo.

želim li da budem, da bivam željen? upitao sam se. hoću li, potaknut time, poželeti onog ko me želi samo *zato* što me želi? neću: nužnost je retorički zavodljiva, ali izvan diskursa nema nikakvog autoriteta.

ipak, priznao sam na kraju: da budem željen, neodređeno, ne bi se moglo reći da želim (više da krišom priželjkujem). priželjkujem da budem željen *ODMAH, immédialement*, kao slika! (i da željen, kao slika, ostanem; *je veux provoquer le désir sans l'assouvir* : pobuditi toliku želju da je ni ja ne mogu utažiti.)

želja u mondanskim prilikama

mondenska opkoljenost, zaokupljenost *mondanitetima*, sa svim površnostima koje se jedino u takvom mnoštvu mogu uočiti. ali ta površnost se ne lepi samo za moju površinu (držanje); ona ulazi u mene: vidim sebe okruženog mnoštvom, koje tobože izbegavam, ali koje mi kao dekor prija dok ispijam čašu kiselog vina. *mon regard se porte suivant mon désir immédiat*. puštam neposrednu

želju da tako *isparava* iz mene, ka tim površinama; kao da ih samim pogledom zaposeda.

u isti mah, snažnije bivam svestan odsutnih/odsutnog; to odsustvo nadjačava amorfnost sveprisustvo. jer kada su održane sve potrebne egzibicionističke ceremonije, kada je određen proizvod kojem je događaj posvećen prodat, mnoštvo se raspršuje, polazi se naglo, sam, u nepoznatom pravcu, što dalje od gužve (koja je odlaskom neizbežno ponela to vulgarno ime).

fiktivno ja

diskurs – jer ovo pismo lagano, neuhvatljivo, *à mon insu*, postaje jedan *dis-cursus*, kao nekad, u (ne)srećna vremena „*vladavine dnevnika*“ – jeste taj koji podstiče na delovanje, utiče na ponašanje (sve što je po definiciji adiskurzivno – ali *samo po definiciji*): „ja“ oponašam ovde izložen diskurs, ovo, sebi poslato pismo, ogledam se u njemu, eksperimentišem: šta ako bih ga sada/ u toj situaciji primenio, navukao masku onoga što se ispisalo kroz mene, i tako sebi, ne pismeno, nego telesno, odgovorio.

uzimam u usta jedan raniji, načeti diskurs, i tim gestom ga proglašavam nedovršenim: zar nije to isto što i pisati fikciju, posuđivati sebi ranije koncepte (*-pobačaje*), koji su nekim čudom podvrgnuti hibernaciji, nekim čudom, nesporazumom, pripisani meni. i posmatrati sebe kako ću se izboriti s novim/obnovljenim ogledom, do koje ću mere produbiti ono tek načeto (*začeto*). da li ću moći na taj način – tom odloženom, artificijelnom inkubacijom

– da ga iznesem na svet, potpunijeg, iskusnijeg (usled iskustva, proteklog u međuvremenu; ili je napredovanje u pismu zabluda)?

ali pri tom osećaj *forgerie* – imam utisak krivotvoritelja. čitam, izmišljeni *ja*, tog prethodnog, provizornog sebe – i produbljujem, podebljavam, podvlačim, dubim, metodično, sputan fikcionalnošću svog poduhvata.

zabluda bi bila da ovde pišem o sebi. taj o kome pišem, ili pak taj koga *inaugurišem* pismom je imaginaran, još je imaginarniji onaj koji piše; on je *imago*, koji se, dok ga pišući zamišljam, pomalja iz pisma. jedan imitira drugog, posredstvom jedine stvarne kopule, *pisma*. izvanredna dopuna barta: „et tout cela se fait, c'est ici bien évident, à travers la Mère, présente à côté du Miroir“ *fragments* „mutisme“, *rbprb* „récession“. pišem o njemu zato što mi je majka, pokazavši mi odraz u ogledalu, rekla da sam to ja.

kako to pređašnje stanje „unutarnjeg preobražaja“, opsednutosti jednim tekstom u nastanku, u ovom slučaju *stereoramom* – kako to stanje reinscenirati, kako se iz sadašnjeg čitaoca preobraziti u „tadašnjeg“ *učesnika*: bojim se da je to nemoguće, i da ću ovakav, „sada“, ostati *samo* čitalac. (ali koliko se čitalac u sistemu ovakve portrage može koncipirati kao podređen?) iz tog možda (na prvi pogled) hendikepiranog položaja svakako će nastati nova preimućstva.

možda se prepuštam pisanju, hodanju, čitanju, upravo zato što te radnje nemaju odredišta, prethodno zadatog, zato što su *nedela*. ako pisanje može samo da za-

luta u značenje ^{derida}, sklon analogiji dodacu: ni ovi fragmenti nemaju cilja u smislu dela, iako je njihov podstrek „sursis“, „divertissement“, *odgađanje*.

pod okom teksta

pisati pod supervizijom nekog drugog teksta: tekst je autoritet, ne autor. kao što je deridin *envoi* pod egidom *fineganovog bdenja*, tako su ovi fragmenti pod znakom *roland barthes par roland barthes*. to nije nikakav budni nadzor, reč je o prisustvu tona tog teksta, njegove fature; blago ga pastiširam, ne plagirajući ga, čitajući ga s olovkom u ruci.

parkerica, na sandinom stolu

I

parkerica? pogledaj tamo na sandinom stolu! jesi našla? nema je? dobro, vidi da nije u ladici, ili da nije slučajno zabodena među *sandine* olovke.

frustrirano javljanje na mobilni telefon, puno obzira prema supružnici/saputnici koju slutim s one strane žice, s nemim prekorom upućenim sebi: „zašto si joj uopšte dirao *parkericu*?“ („odgovoran sam i pred družbenicom, i pred parkericom“).

na ovaj transkript dijaloga iz autobusa, jedan od učesnika, mladić tridesetih godina, koji me je zasigurno video kako žvrljam ušančen u kutu, odgovorio bi mi nesumnjivo sledećom rečenicom, posuđenom od danijela dragojevića:

nemoguće je ne mrziti nekoga tko vodi dnevnik. što činiti, što reći? sve će zapisati. vi ga gledate i mislite: a kako bi bilo da pucam? za opće dobro. *rasuti teret*

posredstvom tvog čitanja, tekstovi polemišu; a tebi je dopušteno da se u tu erudijadu umešaš samo koristeći argumente iz nekog drugog teksta (izneveravajući izvorni kon-tekst; samo pronevera, oglašivanje može da sudi, kritikuje). pri tom doista imaš dojam da štivo koje čitaš (koje *štiš*) ili pišeš takođe čita tebe, ispisuje: nisi *puki*, nemi štilac, niti nedelotvorni autor, već sagovornik, učesnik ravnopravne, pasionirane razmene. nepoznatom (*budućem*) tekstu, pa čak i autoru (opskurno intoniranom: od autora ti je poznat samo tekst njegovog imena i prezimena) i ti se takođe predstavljaš, u što boljem svetlu; najpre kao čitalac. kao njegov budući čitalac osećaš izvesnu tremu, stupajući u korpus njegovih poznavalaca, poznanika. ne možeš da ne osetiš da autor istovremeno čita tebe, izravno, izravnije nego što ti njega, posredstvom teksta, apsorbuješ. to nije nikakva naizmenična, statična razmena, 1-0. kao u svakoj žučnoj, prijateljskoj diskusiji, i tebi tvoj novi prijatelj danijel dragojević upada u usta (progovaraš njim) govoreći o slikaru emanuelu vidoviću

koji je u svojem ateljeu u splitu držao jednu poveću reprodukciju u boji najpoznatijega rembrantova autoportreta iz beča što se među pojedinostima i slikama isticao svojim *zlatom vremena*... mi, hoćemo li to, samo u nepokretnom možemo tražiti njegovo lice, njegov *skriven obratni pogled*

(na ove reči bojan načuli uši, kurzivirajući ih, i time ih dis-kurzivirajući; a onda se u razgovor uključi i bora radović, s jednom mišlju paula klea („dosetkom koja sa- žima veliki obrt /*retorički*/ ravan kopernikovom“):

„pazite, slike vas posmatraju!“ *rvanje s anđelom*

a otud (da progovorim i radovićevim biranim stilom) i jedna odškrinuta vrata na motiv osamostaljene slike iz *stereorame*. u razgovoru nas je, ni manje ni više, četvorica, od čega „dvojica mene“. a razgovor sa dragojevićem ne bi bio ni upola tako zanimljiv i žučan da nismo seli na kalemegdan, da nismo okruženi pticama, s pogledom na ušća reka i ulica.

– taj četvorogovor moderira *barthes* –

ti neobavezni razgovori (ali obavezujući, bremenitiji od uobičajenih), neposredniji su od onih razgovora koji se vode bez vidljivog posredništva, predvodništva teksta.

II

često se u današnjim razgovorima-čitanjima teza o slici kao izvoru koja je plod/koren *stereorame* koristi kao besednička poenta. sliku, a naročito boju, kao *primordijalnu*, a ne *imitativnu*, pored dragojevića i radovića pominje bart, ali samo da bi tim *paradoksom* (kad malo duže čitam barta, počnem da kurziviram) krunisao fragment „couleur“: „zar, uopšte uzev, sve boje Prirode ne dolaze od slikara?“ (*rbprb* 127) prolazi se preužurbano pored te tačke, koja je ključna za tezu o samostalnosti

slike, iako ona zaslužuje da se zaustavimo na njoj, ne samo da bi se diskurs obogatio efektnom antitezom, duže od prigodnog *affleurement*. varijacija: d. d. „arheološki muzej“:

bo e kako me gledaju kipovi u arheolo skom muzeju... ako se to smije nazvati pogledom * amor*

a sad radovi  citira dragojevića koji citira starinsku mudrost: „pametnom je i komarac muzika“; obojica u zajedljivom retorskom maniru – mada dragojević, inače prirodi naklonjen, pažnju više poklanja komarcu, dok je kod radovi a fokus na *pametnom* (koji nije ni spomenut. treba biti pametan... i pustiti malo brbljivijeg dragojevića da do ane početak poslovice.)

III

ose am ipak nešto maliciozno u radovi evom jeziku, nešto *maliciozno prema jeziku*, u „putovanju u ep“ *rvanje s anđelom* gde polazi od filmske slike američke železnice, kao mita divljeg zapada, da bi poentirao (ponirući – postoji li trenutni vid glagola *ponirati*? „ponruo“?) slikom iz novije istorije: kad su iz srpskih vozova neki putnici izvođeni na „ni ijoj zemlji“ i odvođeni u nepoznatim pravcima. sličan je prelaz u „gavranovima nad mrakovicom“, s tim što se ovde ne vraća slici (vraća se, ali uobičajeno zajedljivo); ep je potr tom potencijalno surovom slikom. ali ne samo ep, čitav jezik. zanemi se pred takvom scenom, zgrozi se, kao dragojević pred fikusom kojem baba uskraćuje vodu *rasuti teret*; ostane se bez tona, bez *code*: u tome je suštinska malicioznost: više nema

jezika. kao čitaocu, uskraćen mi je *réconfort*, odušak, u vidu besedničkog obrata; uskraćen mi je molijеровski *clin d'œil*; zaboravljam namah da čitam, ispušten sam tu, iz knjige, budućeg „epa“, bez pomoći figurativnog [prekidaš me u kafi i korekturi: nešto je, navodno, zapalo pod krevet, potrebna ti je moja intervencija], a za jedinu poštalicu imam banalnu nazovi-komparaciju „kao na filmu“.

da li je u biti to *izvrtanje* „slika-stvarnost“ *surovo* – ukoliko se u sliku (jezik) ne vrati (kao u izvor, kao u mesto za mrešćenje, blagotvorni dom, kolevku, bešiku)? ono svakako *može biti* surovo – ali to je reč koja izvornoj slici ne pripada. njena formulacija, rečnik iz kojeg je posuđena, pripada *etičkom*.

poza u autobusu

mnogo je veći događaj činjenica da se piše *u autobusu*, sam gest pisanja u pokretu, nego, usko govoreći, sadržaj, *ono što se piše*. svi sporedni pokreti pri pisanju: traženje olovke, čupkanje nosa, zamišljeno gledanje u (a ne kroz) prozor; kroz (a ne u) lica saputnika; rasejano isplažen jezik – sav taj nesvesni jezik tela biva obojen izvesnom dozom teatralnosti i egzibicionizma – biva *markiran*. saputnici koji se možda smeju u okolini, dok se trude da iščitaju švrakopis, a da ih ja ne vidim, zapravo su ljubomorni što se „kod“ mojih pokreta ne upisuje u njihov, što se na primer ne osvrćem na stanicama da vidim pojavljuje li se kontrolor, nego se tako, kao *pjesnik*, „pribiram“, grickam usnu, češkam se – i pišem,

uprkos točkovima (ili uz njihovu pomoć). na kraju vrpcom obeležim dovršenu stranu: i to se doima teatralnim.

zatvoriću – dobro ajde – svesku iz tobožnje solidarnosti (a možda samilosti) i krajnje neuverljivo pokušati da se uživim u ulogu zabrinutog putnika, vrebajući žučkaste nijanse fluorescentnih prsluka kontrolora.

ukradeno pismo

danas, sedeći na kalemegdanu: kako bih se osećao da mi je neko odneo ovu, iznenada vrednu svesku? ne bih to shvatio velikim gubitkom; ne bih se trudio da „nestalo delo“ *vaspostavim*; prepustio bih se fluksu, nastavio bih – tamo gde sam stao, ne prekidajući korak. dok me imaginarni lopov negde objavljuje, čita (nekome), ja nastavljam s pisanjem, ne prihvatajući svođenja na delo i autorstvo, neopterećen atribucijom, *pripisivošću* dela. upravo taj lopov-čitalac, on je primalac ovih koncepata pisama. ovo su nacrti, *balbutiements*, jednog plodnog razgovora s njim; jedne nepatvorene, *nedružne* razmene.

„delo“ bi tako bilo artikulisano i otelotvoreno *činom anonimne krađe*, trenutkom nepovratnog, nenadoknađenog otuđenja od autora – a ne autorovom odlukom o uobličavanju. (pre plodnosne krađe, ono je samo bezoblična *građa*; samo kradom, kradom se definitivno koncipira – *začinje* – u delo.) da bi bilo *pismo*, mora biti *ukradeno*, srećno *presretnuto*, pre nego što je poslato.

(ja potajno hoću da „drugi“ ukrade delo, da delo nestane (da bi nastalo), da se razvije jedan fragment nedovršivog teksta, da bi počeo razgovor.) ^{buduća knjiga}